

Oeverzwaluwen 1991
(provincie Groningen)

Jan Glas

Dankzij de hulp van talloze vrijwilligers, is het weer mogelijk een overzicht te publiceren van de Oeverzwaluw als broedvogel in onze provincie.

Jammer genoeg gaat het weer wat minder met onze Oeverzwaluwen. Een totaal overzicht van de Groninger kolonies vinden we in tabel 1.

Tabel 1

Aantal broedparen	'91	'90	'89	'88	'87	'86	'85	'79
Middelbert	0	0	0	0	0	5	4	10
Beersterplas	0	0	25	33	36	25	42	65
Borgerswold-Veendam	0	0	0	0	0	0	4	6
Woortmanslaan "	127	157	122	60	46	60	25	a
Lauwersmeer	509	781	1138	525	348	202	141	130
Suikerunie-Hoogkerk	0	0	0	0	0	0	0	29
Borgmeren-Harkstede	9	32	39	27	40	85	10	128
Froombosch	0	0	0	0	0	0	0	36
Sellingerbeetse	14	5	0	0	0	0	2	53
Veendiep-Bellingwedde	0	0	0	0	0	3	5	0
Botjes zandgat-Oosterbroek	112	211	199	143	65	53	21	?
Reitdiep	0	0	0	?	2	2	0	?
A.G. Wildervanckkanaal	0	36	69	0	20	15	10	0
Strandheem-Opende	35	29	29	45	17	20	0	30
Veenhuizerstukken	27	25	0	0	0	0	?	?
Hoorlse Plas/Diep	0	0	0	0	0	15	?	7
Nieuwe Pekela	34	73	27	39	23	28	?	?
Midwolda	0	0	6	0	14	19	0	1
grens Friesland	0	32	?	28	4	2	0	0
Sappemeer snelweg	0	0	0	0	5	0	0	0
Zuidbroek snelweg	0	0	4	0	0	0	0	0
Pagedal-Stadskanaal	0	23	20	56	43	?	?	?
Ter Apelerkanaal-Avebe	0	32	0	0	20	32	6	?
Oude Pekela	0	0	?	2	0	0	0	0
Groningen-Paddepoel	0	0	7	0	0	0	0	0
Harkstede-roeibaan	137	4	0	0	0	0	0	0
Weenderwijk	6	0	0	0	0	0	0	0
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	1010	1440	1743	958	683	566	277	500
Aantal locaties	10	13	13	10	14	15	11	12
(er zijn meerdere kolonies per locatie)								

Landelijk is het al niet beter: $\pm 30\%$ minder ten opzichte van 1990 (tel. med. H.N. Leys - RIN). Eigenlijk zitten we weer op het niveau van 1988, altijd nog 50% meer dan het max. aantal van 600 broedparen genoemd in 'Vogels van Groningen' (Boekema et al.) Ons aandeel in het landelijk aantal broedparen was in de jaren 1970 t/m 1973 tussen de 2- en $4,5\%$ (zie tabel 2). Vanaf 1986 t/m 1991 is dat 12- tot 16% .

Tabel 2

Landelijk aantal broedparen, afgerond (A), aantal Groninger broedparen (B), percentage Groninger vogels (C)

	1970	1971	1972	1973	1979	1986	1987	1988	1989	1990	1991
A	16500	10000	9000	5250	10000	4000	6000	8000	11500	9100	6500
B	300	170	202	241	500	566	683	958	1743	1440	1010
C	2%	2%	2%	4,5%	5%	14%	11,5%	12%	15%	16%	15,5%

Helemaal opvallend is onze positie in de Nederlandse top 5 wat de grootste kolonies betreft (zie tabel 3).

Tabel 3

Overzicht van de 5 grootste kolonies van ons land

Meestal zijn het meerdere vestigingen binnen een bepaald gebied of Sovon-blok.

Jaar	Prov.	Plaats	Aantal broedpr.	Biotoop	Aantal kolonies
1987	Gld	Wijler	345	afgraving	1
	Gr	Lauwersmeer	324	depot/slootoever	4
	Dr	Blauwe meren	310	depot/oever	11
	Li	Heel	275	afgraving	1
	Ze	Terneuzen	245	depot	3
1988	Gr	Lauwersmeer	524	depot/slootoever	5
	Ze	Terneuzen	400	depot	3
	Dr	Blauwe meren	310	afgraving/depot	5
	Li	Heel	248	afgraving	2
	Gld	Rijswijk	220	afgraving/depot	2

1989	Gr	Lauwersmeer	1138	oever/afgr//depot	3
	Li	Herzogenrath	297	afgraving	1
	Gld	Rijswijk	294	depot	2
	Fle	Zeewolde	279	depot	5
	NBr	Hemelrijk	269	kunstwand	1
	Dr	Blauwe meren	269	zuigput/depot	2
1990	Gr	Lauwersmeer	781	slootoever/depot	5
	Dr	Blauwe meren	404	zuigput	5
	Fle	Zeewolde	317	depot	5
	Gld	Rijswijk	286	kunstwand	1
1991	Gr	Lauwersmeer	509	depot/depot	2
	Gld	Rijswijk	275	kunstwand	1
	Frl	Opeinderkanaal	220	zuigput	
	Frl	Weperpolder	208	depot	
	Fle	Lelystad	207	207	depot

De laatste vier jaar '88, '89, '90 en '91 is het Lauwersmeergebied het beste Oeverzwaluwenbiotoop van ons land. Dit succes is vooral te danken aan de initiatieven van de RIJP (nu Rijkswaterstaat) en samenwerking met Defensie. Een reden voor de lagere score in 1991 wat betreft het aantal broedparen is niet een-twee-drie te geven. Ondanks onze computervoorspellingen gaat de natuur haar eigen gang.

Vanwege een vroeg geplande vakantie (juni) was er voor het ringen bij de kolonies in het Lauwersmeer geen tijd.

Uit andere delen van ons land zijn wel enkele interessante terugmeldingen. Uit Senegal: 1 ex. geringd broedseizoen 1990 in Noord-Brabant, begin 1991 afgelezen in Senegal. Plaatstrouwheid bleek bij 2 Oeverzwaluwen geringd juli 1990 te Rijswijk (Gelderland): deze werden maart 1991 afgelezen in Senegal en augustus 1991 weer gevangen in de kolonie te Rijswijk (med. H.N. Leys).

Dat de Oeverzwaluwen de laatste jaren regelmatig positief in de picture zijn geweest, blijkt ook uit het feit dat er nergens grote problemen zijn geconstateerd. De kennis van en de aandacht voor de bedreigde soort is behoorlijk toegenomen sinds begin jaren '80. Dit is mede te danken aan de vele pers-publikaties; de natuur en speciaal vogels blijken steeds

weer een dankbaar onderwerp. Hopelijk doet iedereen weer mee in 1992. Zonder wat extra aandacht en hulp redden onze Oeverzwaluwen het niet. Misschien is het ergens creëren van een kunstwand het overwegen waard. Voorwaarde is wel dat zo'n kunstwand in een gunstig biotoop moet liggen om succes te hebben. De dichtstbijzijnde wand wordt momenteel gebouwd bij de familie Miedema in Ureterp, bekend van de Fugelhelling.

Buiten dit verslag krijgen mensen die gegevens hebben verstrekt ook het landelijk overzicht van Herman Leys.

Bijzonderheden per kolonie

Woortmanslaan

De kolonie aan de Woortmanslaan heeft zich verplaatst van de met prikkeldraad beschermde wand naar de nieuwe zuigput ten zuiden van het oude gedeelte. De 127 nesten zaten hier verspreid over een lengte van ± 150 meter. Recreatieve activiteiten werden uitgeoefend bij de oude plas. Verstoring werd niet waargenomen.

Lauwersmeer

De 509 broedparen zaten verspreid over twee kolonies: één voor de observatiehut in het Ballastplaatbos, en één in het militair terrein, met respectievelijk 89 en 420 bewoonde broedholen. De 'Vlinderbalg'-kolonie in het militair terrein was vanwege militair gebruik ongeschikt en de 'Ballastplaat'-kolonie ten zuiden van de werkschuur werd vermoedelijk gemeden door de zwaluwen door te sterke rietaanwas op korte afstand voor de wand. Zowel in het RWS- als in het militair terrein was weer veel werk en aandacht besteed aan het vernieuwen van de broedplaatsen; een en ander door middel van een graafmachine. Hopelijk kunnen we komend broedseizoen weer een wat hogere score noteren. Dat het Lauwersmeer landelijk gezien een van de beste plaatsen voor Oeverzwaluwen is, zien we in tabel 3.

Borgmeren

Bij de Borgmeren was een minimale kolonie van 9 nesten. Dit lage aantal werd echter volledig goedge maakt door de op korte afstand gelegen kolonie bij de nieuwe roeibaan.

Sellingerbeetse

Geen bijzonderheden.

Botjes-zandgat

Net als de kolonie aan de Woortmanslaan, heeft ook de kolonie bij Botjes-zandgat zich verplaatst van de beschermde plek naar een nieuwe, op natuurlijke wijze afgekalfde oever. Vermoedelijk door een bunzing werden hier 24 nesten uitgegraven. Het was voor de marterachtige mogelijk om tegen de plaatselijk vrij schuine talud op te klimmen. Door hier en daar wat grond te verwijderen had dit probleem voorkomen kunnen worden.

Strandheem-Opende

Volgens informatie van Henk Hut zijn daar voor de zwaluwen meer mogelijkheden dan tot op heden worden benut.

Veenhuizerstukken

Geen bijzonderheden.

Nieuwe Pekela

Bij Nieuwe Pekela-Heeresmeer nestelde weer een kleine kolonie in een voorraad zwarte grond. De kraanmachinist wist ervan en liet de zwaluwen ongemoeid.

Harkstede-roeibaan

Vorig jaar nestelden er 4 paar Oeverzwaluwen bij de roeibaan. In verband met het onder water zetten van het project was dit een eenmalige gelegenheid. Even ten zuiden van de roeibaan ligt een vrij groot zanddepot. Het plaatselijk afgraven in het voorjaar van 1991 zorgde gelijk voor nieuwe mogelijkheden voor de zwaluwen. De kolonie ontwikkelde zich stormachtig tot 137 paartjes. Begin september waren er nog veel tweede broedsels aanwezig. De aannemer liet de broedende vogels met rust.

Weenderwijk

Nieuwe kleine kolonie in een zandkop. Telefonisch gemeld.

Midwolderplas

Ondanks goede hoop bij het IVN-Oldambt lieten de Oeverzwaluwen het weer afweten bij de opnieuw afgestoken wand. Mogelijk wordt het gebied aantrekkelijk door het geplande water en moerasgebied aan de noordkant van de bestaande plas. Een en ander op initiatief van 'Het Groninger Landschap'.

Iedereen hartelijk dank voor de verstrekte informatie.

Heb je nog Oeverzwaluw-waarnemingen van 1992, neem dan even contact op met de auteur.

Jan Glas
Kappershuttenweg 11
9627 TD HELLUM
(05983) 18 46